

Montjuïc, a causa de la seva situació estratègica, ha passat per diverses etapes al llarg de la història. Finalment, amb la Fundació "la Caixa" als peus, i la Ciutat del Teatre a l'antic Mercat de les Flors sembla destinat a la cultura i al lleure.

Montjuïc, la muntanya cultural

La Fundació 'la Caixa' ha obert parcialment la seva nova seu de Casaramona amb una exposició del centenari del Barça. Amb aquest nou equipament, el Parc de Montjuïc es perfila com el principal focus cultural i d'esbarjo de Barcelona.

Històricament, la muntanya de Montjuïc ha estat un paratge per passar-ho bé, on al costat dels espais enjardinats i les diferents zones verdes s'hi han edificat unes construccions molt ben delimitades. És el cas per exemple de Casaramona, una antiga fàbrica tèxtil, obra de l'arquitecte modernista Josep Puig i Cadafalch, que després de ser usada com a fàbrica primer i com a caserna militar després ha passat a mans de "la Caixa", que hi ha instal·lat la seu de la seva

fundació. Aquesta és la doble personalitat de la Muntanya Sagrada, Montjuïc, un nom que prové, segons diversos estudis, de *mont dels jueus*, ja que s'hi van trobar diverses sepultures jueves.

Ara, amb la Fundació "la Caixa" als peus, i la Ciutat del Teatre a l'antic Mercat de les Flors, Montjuïc fa un nou tomb al que ha estat un espai que, després de viure diverses etapes, finalment sembla destinat a la cultura i al lleure.

Estanislau Roca, en el seu llibre *Montjuïc, la muntanya de la ciu-*

tat, explica que; al llarg de la història, aquest indret, a causa de la seva situació estratègica, ha sofert tot tipus de transformacions. Amb els ibers, era la Muntanya Sagrada, símbol de contacte entre el cel i la terra. Amb la Guerra dels Segadors es va construir la fortificació i es va convertir en espai militar. La muntanya també va ser una gran pedrera de la qual es van extreure els carreus amb què es va aixecar bona part de la ciutat. Amb la prohibició dels enterraments a les esglésies de la

ciutat, Carles III hi va fer construir el cementiri del sud-oest. Més endavant va arribar l'època de l'edificació de residències i finalment se li va atorgar un ús d'esbarjo potenciant-ne els jardins i aprofitant la zona verda com a gran parc de Barcelona. Així, Montjuïc, malgrat les estranyes i sovint conflictives relacions que ha mantingut amb la ciutat, ha estat considerat com un espai de lleure, d'esbarjo, esportiu, educacional, comercial, residencial i cultural.

Si tornem enrere i revisem els diferents passatges de la història, identificarem clarament dos moments claus en la seva evolució. El primer va ser al 1929, amb la celebració de l'Exposició Universal. La construcció del Palau Nacional i l'enjardinament de diversos espais van dibuixar els principals trets que identifiquen la muntanya. El tarannà cultural de l'Exposició assenta les bases d'una zona on oci i cultura es donaran les mans per sempre més. La segona gran transformació urbanística de la muntanya va ser l'any 1992, amb motiu dels Jocs Olímpics. Es quan el municipi fa una clara aposta per recuperar l'ús esportiu d'aquest espai de Barcelona. Es fa una gran actuació a l'estadi i es rehabiliten les piscines Picornell, per posar-ne alguns exemples. La fins ara comissionada de l'alcalde pel Parc de Montjuïc, Caty Carreras, explica que "l'any 92 es va renovar la confiança en Montjuïc com a muntanya cultural, esportiva i, posteriorment, també com a espai de la natura. Aquest és el nou èmfasi, preservar tots aquests espais, com ara Casaramona, la Ciutat del Teatre i l'Institut Cartogràfic, amb la novetat de poder comptar amb un espai verd i de lleure molt important".

El veritable gir cultural a la muntanya de Montjuïc, però, es dona quan s'aposta clarament per la reutilització dels edificis i quan al voltant de la franja de la muntanya sorgeixen un seguit d'equipaments de caire cultural.

El Museu d'Arqueologia, el Teatre Grec, el MNAC, l'Institut

Casaramona

El proper dia 29 de novembre la Fundació "la Caixa" inaugurarà la primera exposició que se celebri a la nova seu de Casaramona. Serà amb "Barça, Barça, Barça... Cent anys de passió blau-grana", una mostra que s'inscriu dins del marc dels actes commemoratius del centenari del Futbol Club Barcelona i que intentarà oferir una aproximació a la història esportiva de l'entitat per mostrar així la seva dimensió social i cultural. Al juliol, la nova seu de la Fundació "la Caixa" tancarà les portes per acabar els treballs d'adequació del soterrani i del mòdul d'accés, i es preveu que s'inauguri per complet el primer trimestre del 2001. Amb aquest nou equipament, Barcelona recupera una de les obres més emblemàtiques de l'arquitectura industrial del modernisme i alhora dona un nou ús a un edifici, situat al peu de Montjuïc, que durant molts anys ha romàs ocult als ulls dels ciutadans. L'edifici, inaugurat per l'empresari tèxtil Casimir Casaramona l'any 1913 i projectat per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, disposarà de dotze mil metres quadrats, quatre mil dels quals es destinaran exclusivament a sales d'exposicions. Una característica important de l'edifici és que recupera l'aspecte exterior original i alhora amplia considerablement la seva superfície per la planta del soterrani, que tindrà cinc mil metres quadrats i donarà l'accés a l'interior. El projecte global l'ha dissenyat l'arquitecte Roberto Luna, i en total s'hi hauran utilitzat més de set mil metres cúbics de formigó, 1.250.000 quilos d'acer, 3,5 quilòmetres de jàsseres, 10 quilòmetres de micropilots i 10.000 m² de restauració de façanes. L'obra haurà representat una inversió de més de tres mil milions de pessetes. A més dels quatre mil metres de sales d'exposicions —que substituiran l'actual sala del Palau Macaya— la nova seu disposarà d'una mediateca-biblioteca, de diverses sales per a activitats socials i educatives i d'un auditori amb capacitat per a 400 persones. E. F.

La fàbrica Casaramona l'any 1911. La restauració de l'edifici ha estat projectada per l'arquitecte Roberto Luna. Amb aquest nou equipament, Barcelona recupera una de les obres més emblemàtiques de l'arquitectura industrial del modernisme.

ARXIU / DOMENEC UMBERT

La Fundació Miró és una de les sales d'exposicions més interessants de la muntanya de Montjuïc. Al seu interior es poden contemplar les obres itinerants dels més destacats autors d'art contemporani.

Cartogràfic, el Poble Espanyol, el Museu Etnològic, el Pavelló Mies van der Rohe, la Fundació Miró i, a punt d'inaugurar-se, la Fundació "la Caixa" i la Ciutat del Teatre, tots plegats formen una anella cultural de primer ordre a la ciutat. "L'oferta cultural és, efectivament, la gran aposta —assegura Caty Carreras—; el nombre de visitants creix i si finalment fem un pla museístic com déu mana acabarem de donar un impuls cultural definitiu." La novetat és que ben aviat es constituirà un òrgan de govern on hi seran representats tots els implicats en aquest projecte amb el propòsit de facilitar la cohesió entre tots els operadors de Montjuïc. D'aquesta manera, els diferents interessos es veuran representats en qualsevol de les actuacions que d'ara endavant es facin.

Avui, la muntanya mou més de dotze milions d'usuaris l'any. L'objectiu és que aquests usuaris es multipliquin però "sobretot que entenguin què és aquest espai i quins usos té per a la ciutat". Per aquest motiu, Carreras no estalvia esforços per repetir que el gran valor de Montjuïc és el seu patrimoni natural. "L'aposta de futur de Montjuïc és una reordenació de l'espai de la natura. És el parc de Barcelona per excel·lència i se

L'aposta de futur de Montjuïc és una reordenació de l'espai de la natura i la materialització d'una xarxa de transport.

li ha de donar una importància que fins ara no ha tingut." Conscient del fet que si ara s'hagués de fer un espai verd d'aquestes característiques seria impensable i impossible, Caty Carreras afirma que en aquest mandat l'objectiu és apostar per la tercera corona de la muntanya compresa entre l'avinguda de Miramar i el cim. "El castell s'haurà de convertir en un observatori de la natura i la fortificació, en comptes de tenir un ús militar, haurà de tenir un ús cívic". I és que a Montjuïc s'estenen quatre jardins històrics; Joan Maragall, Costa i Llobera, Mossèn Cinto i Laribal, a més dels jardins de Miramar, el Botànic, els jardins d'aclimatació i el Parc del

Migdia. De cara als propers anys s'haurà de pensar en la reordenació de tot aquest espai natural i en l'establiment de mesures que vetllin per la seva preservació. A la façana marítima hi ha un projecte per a ús lúdic, amb itineraris per fer a peu o amb bici, que servirà per connectar la Marina amb el Poble-sec.

Però, tot aquest projecte tan ambiciós de la muntanya de Montjuïc passa, tanmateix, per resoldre una de les assignatures pendents històriques d'aquest indret; traçar-hi una xarxa de transport que permeti el desplaçament dins de la muntanya i que alhora doni accés a tota aquesta sèrie d'equipaments de caràcter lúdic-cultural i esportiu. El tema ve de lluny i fins ara s'hi han proposat tot tipus de sistemes de transport com el Metro, el telefèric, ferrocarrils elevats, escales mecàniques i fins i tot remuntadors. Caty Carreras reconeix que la proliferació del vehicle privat a Montjuïc és una contradicció amb tots aquests nous usos i virtuts de l'espai verd: "Si no hi arriba el Metro, haurem de fer un transport en superfície potent, lleuger i net que doni joc a tota aquesta mobilitat", adverteix. A més, caldrà eliminar d'una vegada per totes un dels usos clàssics de Montjuïc, les classes de pràctiques de les autoscoles. Caty Carreras pensa en la possibilitat de potenciar un transport públic col·lectiu que pugui arribar a totes les cotes de la muntanya. Pensa en un model de *park and ride* o aparcament d'enllaç, amb grans zones d'aparcament per a autocars i on es pugui deixar el vehicle privat i agafar un altre transport col·lectiu. L'experiència dels Jocs Olímpics va significar en aquest sentit un pas endavant en l'objectiu d'aconseguir un model de transport col·lectiu de masses. Així, com es va fer llavors, durant la celebració d'un gran espectacle es podria reservar grans àrees d'aparcament per a autocars. D'altra banda, l'accessibilitat a la muntanya de Montjuïc és un tema que va estretament vinculat a la Fira de Barcelona com a gran portal d'entrada. El seu ús

Vista aèria del Poble Espanyol. Aquest conjunt emmurallat, que alberga alguns dels monuments més representatius de l'estat, és una de les àrees més visitades de Montjuïc.

ARXIU

actual, purament comercial, significa un element de distorsió amb aquesta nova concepció lúdico-cultural. Per a Caty Carreras la Fira significa *l'accés a*, mentre que Montjuïc és *gaudir de*. Són, doncs, dos conceptes molt diferenciats que "s'haurien de casar d'alguna manera". És en aquest sentit que la comissionada sortint imagina "una avinguda Maria Cristina exclusivament de vianants".

L'altra gran assignatura pendent i lamentable alhora és Miramar i tot el que és l'antic edifici projectat l'any 1926, i cedit a TVE

l'any 1956. Miramar és el balcó al Mediterrani de Barcelona. Domina una panoràmica sobre la ciutat a seixanta metres per damunt del nivell del mar. Tothom sembla estar d'acord que la seva situació és privilegiada. No obstant això, sembla que aquest racó hagi caigut en desgràcia. Vist el que diu Carreras, "un seguit de despropòsits ha fet que hagi patit una sèrie de situacions poc afortunades". Fa uns anys es va comentar la possibilitat d'adequar l'edifici per fer-hi un hotel, però, tal i com explica la comissionada, "la Gene-

ralitat va trobar desmesurat el projecte i diversos impediments legals van posar fi al propòsit". Quan l'ajuntament va recuperar la concessió, l'any 1989, es va reprendre la idea d'adequar-lo com a restaurant "amb la poca fortuna -explica Carreras- de trobar uns inversors que s'hi van quedar enganxats quan van començar a fer les obres". De nuvis no li'n falten, però es tracta d'una inversió inicial de mil milions de pessetes que no tothom vol despendre. Un museu de la televisió, el Casino de Barcelona i d'altres propostes han fracassat una rere l'altra per un o altre motiu. Però ara, tot i que Caty Carreras no ho vulgui reconèixer públicament, sembla que hi ha un nou projecte en marxa del qual prefereix no parlar.

De cara al futur, malgrat les aventures i desventures d'aquest indret tant característic de Barcelona, sembla que Montjuïc compartirà ben aviat amb la constitució d'un òrgan de govern que operi l'entorn i que faci rutllar el seu potencial com a espai de la natura i com a anella cultural. Els museus, amb la propera inauguració de Casaramona, i les arts escèniques, amb la Ciutat del Teatre com a gran nucli aglutinador, juntament amb uns espais verds que tindran un observatori de la natura com a llum pilot, seran a partir d'ara el nou mascaró de proa d'un projecte que mira, amb ambició, cap al nou segle.

Eulàlia Ferrando

Com aconseguir les pel·lícules d'EL TEMPS

Subscriptors:

- Demanant-les per telèfon al 902 13 10 25 (o al 00 34 963 535 100 des de fora de l'Estat espanyol)

No subscriptors:

- Demanant-les al quiosc
- O bé retallant aquest anunci i enviant-lo a EL TEMPS (Av. Baró de Càrcer, 40. 46001 València) amb les vostres dades (nom, adreça i telèfon)

Preu: 800 ptes. per vídeo +375 ptes. de despeses de lliurament

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Consell de Mallorca
Cultura i patrimoni

LAUREN
VIDEO HOGAR

EL TEMPS
15